

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет суспільно-гуманітарних наук
Кафедра філософії та релігієзнавства

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій Жильцов

« ___ » _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФСЬКІ СТУДІЇ: ФІЛОСОФІЯ
для студентів

Спеціальність: 061 Журналістика
рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
ОПП 061.00.01 Журналістика
ОПП 061.00.05 Міжнародна журналістика

Київ – 2023

Розробник:

Ломачинська Ірина Миколаївна, доктор філософських наук, професор кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладач: Ломачинська Ірина Миколаївна, доктор філософських наук, професор кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського університету імені Бориса Грінченка.

Додонов Роман Олександрович, доктор філософських наук, професор кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук
Протокол від 30 серпня 2023 року № 1
Завідувач кафедри _____ д.філос.н., проф. О.В.Горбань

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми _____. _____.2023 р.
Гарант освітньої (професійної/наукової) програми _____

Робочу програму перевірено
_____. _____.2023 р.
Заступник декана _____ В.М.Завадський

Пролонговано:

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

© Ломачинська І.М., 2023 р.

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	2/60	
Курс	3	
Семестр	5	
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	
Обсяг кредитів	2	2
Обсяг годин, в тому числі:	60	60
Аудиторні	28	8
Модульний контроль	4	-
Семестровий контроль	10	-
Самостійна робота	18	52
Форма семестрового контролю	ПМК, Іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування у здобувачів цілісного світогляду, широкої філософської ерудиції, науково обґрунтованої картини світу, активної громадянської позиції, державно-патріотичного мислення та відповідних загальних компетентностей.

Дисципліна спрямована на формування таких фахових (професійних) програмних компетентностей освітньої програми підготовки:

ЗК 2 – знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК 6 – здатність породжувати нові ідеї, адаптації та дії в новій ситуації;

ЗК 7 – здатність працювати в команді;

ЗК 10 – здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства;

ЗК 11 – здатність спілкуватися державною мовою.

Програмні результати навчання:

ПРН 1 – пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань;

ПРН 3 – оцінювати свій та чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію;

ПРН 7 – координувати виконання особистого завдання із завданнями колег;

ПРН 8 – виокремлювати у виробничих ситуаціях факти, події, відомості, про які бракує знань.

ПРН 13 – передбачати реакцію аудиторії на інформаційний продукт;

ПРН 14 – генерувати інформаційний контент за заданою темою з використанням джерел інформації.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль І. Культурно-історична зумовленість становлення та розвитку філософських знань							
Тема 1. Становлення філософії : від Логосу Давнього світу до Середньовіччя		2	2			2	
Тема 2. Гуманістичні ідеї Модерної доби		2	2			2	
Тема 3. Історико-філософський процес ХХ ст.		2	2			4	
Тема 4. Філософські парадигми сучасності		2	2			4	
Всього:	20	8	8			12	
<i>Модульний контроль</i>	2						
Разом	22						
Змістовий модуль 2. Українська філософська думка в світовому філософському дискурсі							
Тема 5. Джерельні витоки української філософської традиції		2	2			2	
Тема 6. Українська національна ідея як філософська проблема		2	2			2	
Тема 7. Українська філософія та культура в контексті викликів сучасної доби		2	2			2	
Всього:	26	6	6			6	
<i>Модульний контроль</i>	2						

	Разом	28	14	14				18
Підготовка та проходження контрольних заходів (семестровий контроль)		10						
	Усього	60	14	14				18

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Становлення філософії : від Логосу Давнього світу до Середньовіччя

Перші кроки людини до мудрості. Філософія як спосіб життя та його осмислення. Найдавніші філософські ідеї. Осьовий час - період народження великих релігійних традицій та філософських систем. Філософія і світогляд. Мудрість перших філософів як мудрість житейського досвіду. Здатність філософської рефлексії до творення трансцендентного, метафізичного світу. Формування (раціональної) моделі розуміння світу. Феномен усної (Сократ, Конфуцій) та написаної (Платон, Аристотель) філософської спадщини. Античне Просвітництво. Етика чеснот.

Традиціоналізм середньовічного світорозуміння. Хаотичність та недосконалість світу земного як протиставлення світу небесного. Християнське філософствування як екзегеза священного тексту. Формування ідеї історії в середньовічну добу. Інтелектуальне пізнання Бога. Теологія і філософія. Теорія подвійної істини. Розвиток філософії при королівському дворі, в монастирях, університетах. Філософія як раціональний інструмент теології. Роль філософії в посиленні схоластичного методу. Проблема реалізму та номіналізму. Роль наукового пізнання як рушійної сили змін і руйнації старої картини світу.

Тема 2. Гуманістичні ідеї Модерної доби

Провідні напрями ренесансного філософствування: гуманістичний антропологізм, неоплатонізм, натурфілософія.

Наукова революція Нового часу. Емпіризм, сенсуалізм і раціоналізм як ключові підходи до пізнання. Знання як нова суспільна сила. Ідея просвітництва як шляху до прогресу людства. Роль філософії в становленні європейської науки.

Німецька новочасна філософія: проблема активності пізнаючого суб'єкта. Марксистська філософія як «подолання» гносеологізму» через категорію практики.

Революційні виклики модерної доби та проблема морального вибору. Зародження політичних ідеологій. «Класична», «некласична філософія» та її обґрунтування. Кризові наслідки «розчаклування світу»(М.Вебер). Психоаналітична парадигма людського буття. Філософія життя.

Тема 3. Історико-філософський процес ХХ ст.

Характерні риси суспільно-політичного життя, науково-технічного прогресу і духовної культури ХХ століття, їх відображення в філософській думці. Критичний перегляд принципів і традицій класичної філософії. Основні філософські напрямки і течії. Німецькомовна феноменологічна та екзистенційна філософія. Франкомовна феноменологічна та екзистенційна філософія. Герменевтика. Західний марксизм та Франкфуртська школа. Французький структуралізм, пост-структуралізм, постмодернізм та фемінізм. Аналітична філософія. Комунікативна філософія.

Тема 4. Філософські парадигми сучасності та їх обґрунтування

Суспільство постмодерну та нова філософія. Екологічна філософія: етика, моральність та цінності, етичні аспекти нових технологій, біомедицини, екології. Технологічна філософія: трансгуманізм і постлюдина; проблеми використання інформації, інформаційних технологій та штучного інтелекту. Ідеї неомарксизму: проблеми демократії, прав людини, соціальної справедливості в епоху глобалізації. Феміністична філософія: ідентичність та самовизначення, сексизм та гендерна дискримінація, проблеми етики та рівності. Філософія культури: вплив культури, символіки, медіа та масової культури на формування свідомості та суспільства. Глобалізація і космополітизм: проблеми глобальної справедливості, прав людини та міжкультурний діалог. Філософія науки і технологій: природа наукового знання, методи наукового дослідження і етичні аспекти наукових відкриттів.

Змістовий модуль 2.

Тема 5. Джерельні витoki української філософської традиції

Світоглядні засади становлення вітчизняної філософської традиції. Антична філософія на українських землях. Вплив візантійської релігійно-культурної спадщини на формування вітчизняного філософського мислення.

Періодизація історії філософії України: докласичний, класичний та некласичний періоди. Світоглядна культура доби Київської Русі: проблема ідентифікації. Провідні філософські джерела та філософські ідеї часів Київської Русі.

Становлення української ментальності: між Сходом і Заходом. Характерні риси українського національного характеру.

Вплив ідей західного гуманізму на духовні процеси в Україні. Просвітницькі ідеї представників Острозької академії.

Особливості філософських курсів Києво-Могилянської академії. Вплив представників української духовно-філософської традиції на становлення російської культури XVII ст.

Світоглядні орієнтири духовних пошуків Г.Сковороди. Ціннісний вимір української національної духовності.

Феномен професійно-академічної філософії та її духовний і університетський напрями в Україні XIX ст.

Тема 6. Українська національна ідея як філософська проблема

Українська релігійно-філософська думка під російським гнобленням. Світоглядні відмінності української і російської нації у контексті їх провідних філософських концепцій. Формування української національної ідеї. М. Костомаров, П. Куліш, М. Драгоманов. Світоглядні ідеї Т.Шевченка.

Філософські ідеї у творчості генерації «Молодої України». І. Франко і Леся Українка про розвиток української національної ідеї. Література як засіб філософствування. Націотворча функція інтелігенції. Етос особистості і усвідомлення національного вибору.

Філософська спадщина В.Липинського. Ідеї української національної еліти у творчості Д.Донцова. Взаємодія між національним героєм і масою.

Тема 7. Українська філософія та культура в контексті викликів сучасної доби

Українська філософська думка в тенетах радянської ідеології. Духовні засади українського народу у спадщині М.Грушевського, В.Винниченка, І. Огієнка А.Кримського. Вчення В.Вернадського про ноосферу.

Відродження національної ідеї в умовах незалежної України. Ціннісні орієнтири сучасної української філософії. Екзистенціали національного буття в Україні. Філософія Майдану та українська національна самосвідомість. Феномен українського світу як прояв національної ідентичності. Громадянство та патріотизм. Громадянське суспільство та українська культурна спадщина.

Україна на взаємоперетині західної та східної (російської) світ-систем: ідеологічний, політичний, економічний, релігійний виміри. Відмінності українського та російського ментальності у контексті ключових релігійно-філософських концепцій. Філософський аналіз конфлікту ідеологій та проблема війни і миру у викликах сучасної України.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

		Макс	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2
--	--	------	--------------------	--------------------

№ з/п	Вид діяльності студента		Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	4	4	3	3
2	Відвідування семінарських занять	1	4	4	3	3
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	3	15
4	Робота на практичних (семінарських) заняттях	10	4	40	3	30
5	Індивідуальне завдання	-				
6	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25
7	Макс. кількість балів за видами поточного контролю (МБ)			93		76
Максимальна кількість балів:169, коефіцієнт 40/169=0,24						

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Самостійна робота – один з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом. Упровадження в практику навчальної програми різноманітних форм самостійної роботи активно сприяє модернізації навчального процесу шляхом подолання протиріч між трансляцією знань і їх засвоєнням у взаємозв'язку теорії та практики.

Мета самостійної роботи студентів:

- розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів;
- формування умінь і навичок самостійної розумової праці;
- розвиток морально-вольових зусиль;
- формування в студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань як необхідної умови професійного становлення.

Завдання самостійної роботи студентів:

- навчання студентів самостійно працювати з різними джерелами інформації;
- творче сприйняття і осмислення навчального матеріалу;
- формування навичок щоденної навчальної самостійної роботи.

Зміст самостійної роботи полягає в таких положеннях:

- самостійне вивчення теоретичних, історичних і науково-практичних тем;

- самостійна робота з джерелами та літературою з метою кращого засвоєння програмного матеріалу;
- підготовка наукових повідомлень, інформаційних довідок;
- підготовка вибіркового дослідного завдання на базі критичного огляду наукових публікацій, розроблення пропозицій щодо вирішення актуальних проблем або прогнозів за обраною тематикою;
- презентація та захист результатів виконання вибіркового дослідницького завдання.

Самостійна робота студентів повинна забезпечити:

- системність знань та засобів навчання;
- володіння розумовими процесами;
- мобільність і критичність мислення;
- володіння засобами обробки інформації;
- здібність до творчої праці.

Одним із видів самостійної роботи є опрацювання лекційного матеріалу, визначення головного в змісті лекції, засвоєння її основних моментів. Для систематизації отриманих знань з дисципліни до кожної наступної теми слід ретельно готуватись: систематично опрацьовувати матеріал попередньої лекції, рекомендовану літературу, повторювати пройдений матеріал.

Завдання до самостійної роботи

Завдання до модулю 1.

1. Проблема морального вибору в східній і західній філософській парадигмі
2. Філософське осмислення людського щастя: між гедонізмом та аскетизмом
3. Ідея любові в філософській думці
4. Цінності як філософська проблема
5. Аксиологічне розуміння культури у європейських філософських течіях
6. Освітологія в системі сучасного філософського знання
7. Екофілософія: витоки, концепції, ідеї

Завдання до модулю 2.

1. Суспільство як об'єкт філософського пізнання в західній та східній парадигмах
2. Форми громадянсько-національної приналежності: націоналізм, інтернаціоналізм, космополітизм, мультикультуралізм.
3. Ідеї походження держави і форм правління в історико-філософській думці та вітчизняний досвід її осмислення
4. Ідеологічна карта світу в історичному контексті та викликах сучасності.
5. Правові засади функціонування громадянського суспільства: світовий та вітчизняний досвід
6. Філософія проблем війни і миру в контексті глобальної війни в Україні

7. Проблема «Схід і Захід» у контексті постколоніальних філософських студій та глобальних викликів сучасності

Форма подання виконаної роботи:

Студент обирає одну із запропонованих тем.

Робота надсилається у вигляді файлу в текстовому редакторі Microsoft Word. Текст оформлюється шрифтом Times New Roman. Розмір шрифту – 14 пт, міжрядковий інтервал – 1,5, абзацний відступ – 1,25; поля: верхнє, нижнє – 20 мм, ліве – 30 мм, праве – 1,5 мм; текст вирівнюється по ширині. Виділення фрагментів тексту можливе півжирним та курсивним накресленням.

Структура роботи: титульний аркуш; зміст (план); перелік умовних позначень; викладення відповідей на поставлені завдання, оформлені у розділи; висновки; список використаних джерел; додатки.

На титульному аркуші роботи вказуються офіційна назва навчального закладу, факультету, кафедри; прізвище, ім'я, по-батькові автора роботи, повна назва теми; місто, де знаходиться навчальний заклад, і рік написання роботи. Після титульного листа подається зміст роботи з точною назвою кожного розділу і вказуванням його сторінок. Оптимальний обсяг роботи складає 12-15 сторінок.

Критерії оцінювання :

Самостійна робота до першого модуля оцінюється у 20 балів.

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1	Глибина і повнота розкриття завдань	15 балів
2	Повнота використання рекомендованої літератури	2 бали
3	Обґрунтування висновків	1 бали
4	Грамотність, стиль викладу, оформлення роботи	1 бал
5	Обсяг виконаної роботи	1 бал

Самостійна робота до другого модуля оцінюється у 15 балів.

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1	Глибина і повнота розкриття завдань	10 балів
2	Повнота використання рекомендованої літератури	2 бали
3	Обґрунтування висновків	1 бали
4	Грамотність, стиль викладу, оформлення роботи	1 бал

5	Обсяг виконаної роботи	1 бал
---	------------------------	-------

Оцінка за самостійну роботу є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Філософія».

Студент може набрати максимальну кількість балів за самостійну роботу – 35.

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих тестових завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- *Методи усного контролю:* індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік. *Методи письмового контролю:* модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, реферат.
- *Комп'ютерного контролю:* тестові програми.
- *Методи самоконтролю:* уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- систематичність відвідування занять;
- своєчасність виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності;
- виконання тестових завдань.

Форма проведення іспиту:

Комбінована. Екзаменаційний білет складається з завдань, які включають тестові завдання. Студент письмово дає відповіді на тести.

Тривалість проведення:

2 академічні години для письмової відповіді.

Максимальна кількість балів:

40 балів

Критерії оцінювання:

За відповідь на теоретичні питання:

20 балів - Критичний аналіз суті та змісту означеного теоретичного питання. Повний виклад фактів, ідей, результатів відповіді в логічній послідовності. Якісний аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку означеного питання. Повна доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції.

15 балів – Спроби критичного аналізу суті та змісту означеного теоретичного питання. Виклад в основному фактів, ідей, результатів відповіді. Частковий аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку означеного питання. Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції.

10 балів – Некритичний аналіз суті та змісту означеного теоретичного питання. Частковий виклад фактів, ідей, результатів відповіді в логічній послідовності. Спроби аналізу сучасного стану дослідження проблеми. Часткова доказовість висновків, спроба обґрунтування власної позиції.

5 балів – Спроби некритичного аналізу суті та змісту означеного теоретичного питання. Набір фактів, ідей, результатів відповіді без логічної послідовності. Наявність висновків, спроба обґрунтування власної позиції.

0 балів - Відсутність аналізу суті та змісту означеного теоретичного питання. Хаотичний виклад деяких фактів, ідей, результатів відповіді без логічної послідовності. Відсутність аналізу сучасного стану дослідження проблеми та розгляду тенденцій подальшого розвитку означеного питання. Відсутність висновків та логічної обґрунтованості власної позиції.

За відповіді на тестові завдання:

40 тестових завдань - по 1 балу за кожну правильну відповідь.

Перелік допоміжних матеріалів:

Немає

6.5 Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю:

1. Філософія як форма суспільної свідомості та особливий тип знання.
Предмет філософії.
2. Специфіка співвідношення філософії з наукою, культурою, ідеологією.
3. Філософія Стародавньої Індії. Та Стародавнього Китаю.
4. Основні напрями філософських пошуків в епоху Античності
5. Філософське вчення Платона.
6. Філософія Арістотеля.
7. Характерні риси філософії епохи Середньовіччя.
8. Гуманізм і натурфілософія епохи Відродження.
9. Раціоналізм і емпіризм філософії Нового часу.
10. Філософські погляди Ф. Бекона та Р. Декарта.

11. Характерні риси філософії французького Просвітництва.
12. Німецька новочасна філософія та її місце в історії світової філософської думки.
13. Основні ідеї філософії марксизму.
14. Філософія класичного психоаналізу.
15. Загальні риси філософії екзистенціалізму.
16. Французький структуралізм, пост-структуралізм, постмодернізм: основні ідеї
17. Основні віхи розвитку філософської думки в Україні.
18. Філософія Києво-Могилянської академії.
19. Філософська система Г. Сковороди.
20. Головні ідеї представників Кирило-Мефодіївського товариства.
21. Соціально-філософські погляди М. Драгоманова, І. Франка, Л. Українки.
22. Політико-ідеологічна концепція Д. Донцова.
23. Теорія еліти В. Липинського
24. Вчення про ноосферу В. Вернадського.
25. Сутність філософії позитивізму, неопозитивізму та постпозитивізму.
26. Концепція істини в філософії прагматизму.
27. Філософський зміст категорії буття та його основні форми
28. Походження людини як філософська проблема. Єдність біологічного і соціального в людині.
29. Проблема сенсу життя, смерті та безсмертя людини.
30. Свобода як філософська проблема і життєва цінність. Багатовимірність свободи.
31. Свідомість як предмет філософського дослідження. Структура свідомості. Форми суспільної свідомості.
32. Індивідуальне і суспільне буття людини. Індивід, індивідуальність, особа.
33. Проблема пізнання. Єдність чуттєвого і раціонального пізнання.
34. Емпіричний і теоретичний рівні наукового дослідження.
35. Поняття істини у філософії. Істина як процес. Практика як критерій істини.
36. Поняття суспільства. Основні підходи до розуміння суспільства.
37. Соціальна структура суспільства.
38. Філософія інформаційного суспільства: проблемне поле.
39. Культура як предмет філософського аналізу.
40. Проблема цінностей у філософії.

6.6 Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
А	90-100	Відмінно — відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками

B	82-89	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81	Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68	Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Навчально-методична картка дисципліни

Загальний обсяг роботи студента – 60 год. З них контактні – 28 год. (лекції – 14 год., семінари – 14 год.).

Самостійна робота – 18 год, модульний контроль – 4, семестровий контроль – 10 год.

Модулі (назви, бали)	Змістовий модуль 1. Культурно-історична зумовленість становлення та розвитку філософських знань (93 балів)				Змістовий модуль 2. Українська філософська думка в світовому філософському дискурсі (76 балів)		
Лекції (теми, бали)	Становлення філософії : від Логосу Давнього світу до Середньовіччя (1 бал)	Гуманістичні ідеї Модерної доби (1 бал)	Історико-філософський процес XX ст. (1 бал)	Філософські парадигми сучасності та їх обґрунтування (1 бал)	Джерельні витoki української філософської традиції (1 бал)	Українська національна ідея як філософська проблема (1 бал)	Українська філософія в контексті викликів сучасної доби (1 бал)

Семінарські заняття (теми, бали)	Самостійна робота	Поточний контроль (вид, бали)	Семестровий контроль
Становлення філософії : від Логосу Давнього світу до Середньовіччя (11 балів)	Онтологічна проблематика в історико-філософській думці (5 балів)	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)	Іспит (40 балів)
Гуманістичні ідеї Модерної доби (11 балів)	Проблема пізнання в історії філософії та реаліях сучасного інформаційного суспільства (5 балів)		
Історико-філософський процес XX ст. (11 балів)	Проблеми аксіології в світовому та вітчизняному контексті (5 балів)	Модульна контрольна робота 2 (25 балів)	
Філософські парадигми сучасності та їх обґрунтування (11 балів)	Освітологія, екофілософія та інші філософські проблеми сучасності (5 балів)		
Джерельні витоки української філософської традиції (11 балів)	Філософія і суспільство в світовому та вітчизняному контексті (5 балів)		
Українська національна ідея як філософська проблема (11 балів)	Філософія національної самосвідомості : світовий і вітчизняний досвід: (5 балів)		
Українська філософія в контексті викликів сучасної доби (11 балів)	Філософія права та філософія історії (5 балів)		

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова)

1. Донцов Д. Дух нашої давнини. – Дрогобич: відродження, 1991. – 341с.
2. Карась А. Філософія: предмет та історія: Текст лекцій. – Львів, 1994.
3. Кралюк П. М. Історія філософії України : підручник. – К. : КНТ, 2015. – 652 с.
4. Кремень, В.Г., Ільїн, В.В. (2005). Філософія: мислителі, ідеї, концепції. Київ.
5. Кримський С. Запити філософських смислів. – К., 2002.
6. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук. – Мюнхен-Львів, 1995.
7. Петрушенко В. Л. Епістемологія як філософська теорія знання. – Львів, 2000.
8. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для

- студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. – 5-те вид., стереотипне. – Львів, 2007.
9. Предмет і проблематика філософії: Навчальний посібник (за заг. ред. М. Скринника і З. Скринник). – Львів, 2001.
  10. Рижак Л. Філософія як рефлексія духу. Навч. посібник. – Львів, 2009.
  11. Семенюк Е., Мельник В. Філософія сучасної науки і техніки. – Львів, 2006.
  12. Скотний В. Філософія: історичний і систематичний курс. – К., 2005.
  13. Трансформація української національної ідеї (2019). Упор. О.Доній. Київ: Наш формат.
  14. Філософія політики: Підручник / Авт. – упоряд.: В.П.Андрущенко (кер.) та ін. – К.: Знання України, 2003. – 400 с.
  15. Філософія: предмет, історія, проблеми. Текст лекцій (під ред. Карася А.Ф., Скринника М.А., Пашука А.І.). – Львів, 1994. – ч. 1.

Додаткова

16. Андрущенко В., Михальченко М. Сучасна соціальна філософія. – К., 1996.
17. Волковецький С., Петрів Я. Про Українську національну ідею як духовний закон нації // Просвіта Прикарпаття. 2020.
<http://uaprosvita.if.ua/про-українську-національну-ідею-як-ду/>
18. Гусєв В. І. Вступ до метафізики. – К., 2004.
19. Захара І. Від кордоцентризму до раціоцентризму // Записки НТШ: Праці історично-філософської секції. – т. ССLVI. – Львів, 2008. – С. 459-468.
20. Кемп П. Переосмислення філософії як сили слова // Вісник Львівського університету. Серія: філософські науки. – Львів, 2008. – № 11. – С. 7-14.
21. Кремень В.Г., Ільїн В.В. Філософія: мислителі, ідеї, концепції. – К., 2005.
22. Мірчук І. Вступ до філософії. – Мюнхен, 2006.
23. Сравнительная философия: знание и вера в контексте диалога культур (отв. ред. М.Т. Степанянц). – М., 2008.
24. Сумерки богов. – М., 1990.
25. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. Хрестоматія: навч. посібник. – К., 1996.
26. Табачковський В. Життєвий світ людини і пізнання: персоналістична інтерпретація // Філософська думка. – 2006. – №2. – с. 14-34.
27. Табачковський В.Г. Людина - Екзистенція - Історія. – К., 1996.
28. Трансформація української національної ідеї / Упор. О.Доній. – К.: Наш формат, 2019. – 464 с.
29. Філософія Артура Шопенгауера та сучасність: колект. моногр. (за ред. А. Карася). – Львів, 2012.
30. Філософія як стиль життя. Інтерв'ю з С. Б. Кримським // Дух і літера. – № 15-16. – 2006. – С. 79-88.
31. Філософія: світ людини. Курс лекцій / під ред. Табачковського В. Г., Булатова М. О., Хамітова Н. В.). – К., 2003. – С. 15-36.

32. Фукуяма Ф. Великий крах. Людська природа і відновлення соціального порядку. – Львів, 2005.
33. Чуйко В. Л. Рефлексія основоположень методології філософії науки. – К., 2000.
34. Шенгерій Л. Хиби vs істина: раціональний аналіз парадоксів // Філософські обрії. – № 26. – 2011. – С. 196-204.
35. Янарас Х. Нерозривна філософія: нариси вступу до філософії. – К., 2000.

Англомовна література

36. Agassi J, Jarvie IC. The Problem of Analytic Philosophy. *Philosophy of the social sciences* 2019, 49 (5), pp.413-433.
37. Bramall S. Understanding philosophy in communities: The spaces, people, politics and philosophy of Community philosophy. *Philosophy and commu: theories, practices and possibilities*, 2020, pp.3-14.
38. Gatley J. The Educational Value of Analytic Philosophy *Journal: [Journal of the American Philosophical Association](#)* 2021. Volume 7. [Issue 1](#), pp. 59-77.
39. Gordana Dodig-Crnkovic, Marcin J. Schroeder. Contemporary Natural Philosophy and Philosophies. *Philosophies* 2018, 3(42), pp.2-4; <https://doi.org/10.3390/philosophies3040042>
40. He S, Pan Y, Zhang N, Qian Z. The Educational Significance of Ancient Philosophy and the Reconstruction of Its Contemporary Value. *Jahrbuch der berliner museen* 2018, 60 (1), pp.48-54.
41. Lim D. Experimental philosophy and philosophy of religion. *European journal for philosophy of religion* 2017, 9 (3), pp.139-158.
42. Mollgaard E. The Uneasy Relation between Chinese and Western Philosophy. *Journal of comparative philosophy* 2021, 20 (3), pp.377-387.
43. Sorell T. Experimental philosophy and the history of philosophy *British journal for the history of philosophy* 2018, 26 (5), pp.829-849.
44. Stoljar D. Philosophy as Synchronic History. *[Journal of the American Philosophical Association](#)* 2021, Volume 7, [Issue 2](#). pp.155-172.
45. Wu K., Brenner J. Philosophy of Information: Revolution in Philosophy. Towards an Informational Metaphilosophy of Science. *Philosophies* 2017, 2, pp. 1-30.

Теми семінарів:

Семінар 1. Становлення філософії : від Логосу Давнього світу до Середньовіччя

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Сутність філософського знання.
2. Світоглядні засади філософствування у Стародавній Індії і Китаї.

3. Парадигмальний погляд на сенс людського життя: ідея вічного повернення і переродження; ідея про світ ідей і світ речей; ідея поцейбічного і потойбічного світів; ідея життя як унікального феномену.
4. Основні відмінності у східній та західній парадигмі мислення.
5. Космологічно-онтологічний характер давньогрецької філософії та її проблематика.
6. Проблема держави і форм правління в античній філософії
7. Етика чеснот в античній філософії
8. Вплив гносеологічних засад античного світосприйняття на західноєвропейську філософську думку.
9. Теоцентрична спрямованість середньовічної філософії
10. Історичний час в Античності та Середньовіччі

II. Проблемна дискусія:

- Як виникають, живуть та передаються філософські ідеї?
- Чому філософські питання минулого залишаються актуальними?
- Яке практичне значення філософії у житті людини?
- Що таке кармічний закон в індійській філософії?
- Розуміння щастя в китайській етичній системі: щастя як недіяння чи як реалізація особистості в суспільстві й державі?
- Чому сутність циклічних концепцій історії?
- У чому полягає ідея Логосу?
- Хто такі скептики і чому їхні ідеї актуальні сьогодні?
- У чому сутність проблеми щастя у філософії стоїків і чому їхні ідеї актуальні сьогодні?
- Як осмислювався феномен любові в античній філософії?
- Як здійснювалася трансформація розуміння любові у європейській середньовічній філософії: любов до людини і любов до Бога?
- Як філософія у європейському Середньовіччі перетворилася на служницю богослов'я?
- Що таке схоластичний спосіб філософствування?
- У чому сутність апокастасису як вчення про загальне спасіння?

Семінар 2. Гуманістичні ідеї Модерної доби

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Філософія як основа гуманістики епохи Відродження
2. Ідея інновацій, прагнення індивідуальної свободи та соціального прогресу в епоху Відродження
3. Філософія як ключ до наукових знань у Новий час.
4. Емпіричний та теоретичний рівні пізнання. Поняття методу і методології

5. Любов як морально-етичний ідеал у гуманістичній філософії Відродження та її раціоналізація у філософії Нового часу: любов як фундамент моральності та основа законів.
6. І. Кант про процес пізнання та його межі Коперніканський переворот І.Канта
7. Філософське розуміння права в Новочасній філософії

II. Проблемна дискусія.

Що таке філософські утопії та антиутопії?

Чи можна подолати ненависть і ворожнечу шляхом розумних законів?

Чи можна досягти особистого щастя за рахунок інших: «категоричний імператив» І. Канта?

Семінар 3. Історико-філософський процес ХХ ст.

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Інваріантність та плюралізм філософських систем у новітній час.
2. Позитивістська парадигма в філософії та науці: джерела, основні принципи, напрямки еволюції.
3. Феноменологічна традиція сучасної філософії.
4. Марксизм та неомарксизм: методологічна близькість і політична дистанція.
5. Екзистенціалізм як філософія людського існування. Людина в умовах відчуження, соціальних криз, граничних ситуацій.
6. Культура як соціальний феномен. Людина і культура з точки зору психоаналізу

II. Проблемна дискусія.

— Який зв'язок свідомості і мови?

— У чому суть антагонізму Еросу і Танатосу в психоаналізі?

— Проблема вибору в ситуації абсурду або виклику як одна із ключових філософських проблем екзистенціалізму. Чи приречена людина на помилковий вибір?

— Як формувалася ідея громадянського суспільства у філософських студіях?

— У чому сутнісний зміст расизм як виправдання імперіалістичних воєн і колоніалізму у новітній час?

— Як співвідносяться глобалізація і національні культури у новітній час?

— Які передумови зародження філософських ідей фемінізму та який їх сучасний зміст?

Семінар 4. Філософські парадигми сучасності та їх обґрунтування

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Класифікація філософсько-світоглядних парадигм сучасності. Аксіологічна забарвленість філософського знання.
2. Поняття філософського процесу. Основні «повороти» мейнстріму сучасної філософії. Взаємозбагачення філософсько-світоглядних парадигм.
3. Основні риси сучасної філософії: практицизм, еволюціонізм, релятивізм
4. Конкуренція раціоналізму та ірраціоналізму, сциєнтизму та антисциєнтизму в сучасній філософії
5. Головні ідеології (консерватизм, лібералізм, соціалізм (комунізм, соціал-демократизм), фашизм, рашизм) та їхня історична доля.
6. Перспективи розвитку філософського знання в ХХІ столітті

II. Проблемна дискусія.

- Який зміст поняття «філософсько-світоглядна парадигма»?
- Яка класифікація філософсько-світоглядних парадигм сучасності?
- Що таке аксіологія та аксіосфера?
- Які основні положення теорії цінностей?
- Що таке симулякри і симуляція та навіщо ми втікаємо у віртуальну реальність?
- Як співвідносяться істинність і правда в інформаційному суспільстві?
- У чому зміст поняття постправди?
- У чому суть філософських учень про масове суспільство?
- Чому сучасне людство обрало демократію і чи існують альтернативи їй?
- У чому сутність мережевої концепції свідомості?
- Які основні проблеми біоетики: евтаназія, аборт, генна інженерія тощо?

Семінар 5. Джерельні витoki української філософської традиції

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Ідейні передумови формування філософської думки в епоху Київської Русі
2. Розвиток філософсько-політичних ідей в епоху раннього Передвідродження та українського гуманізму
3. Специфіка філософської думки в Києво-Могимлянській академії
4. Основні філософські ідеї Г.Сковороди
5. Академічна та університетська філософія в Україні: проблемне поле
6. Напрями філософських пошуків в Київській духовній академії

II. Проблемна дискусія.

- Які історичні джерела релігійно-філософських пошуків українських мислителів?
- Як вплинула візантійська релігійно-філософська традиція на формування української філософії?
- Яка роль єзуїтських колегій у розвитку філософської культури українців?

- Які особливості ідей національного відродження у творах діячів братського руху?
- Як вплинув унійний рух на українську філософську традицію?
- Як охарактеризувати вітчизняні філософські традиції в аналізі проблеми людського щастя?
- Наскільки ідея «сродної праці» Г.Сковороди близька українському народному духу?
- Чи втілює «філософія серця» П.Юркевича ментальні риси українського характеру?

Семінар 6. Українська національна ідея як філософська проблема

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Соціально-політична ситуація в Україні першої половини ХІХ ст. та її вплив на світоглядні орієнтири нації
2. Провідні ідеї представників Кирило-Мефодіївського товариства: М.Костомарова, П.Куліша.
3. Філософська культура Т.Шевченка.
4. Концепція національного відродження М.Драгоманова
5. Світоглядні і політико-ідеологічні погляди І.Франка та Л.Українки.
6. Ідея національного самовизначення українського народу у творах М.Грушевського
7. Філософсько-політична доктрина В.Винниченка.
8. Політико-ідеологічна концепція Д.Донцова.
9. Теорія правління національної еліти у творах В.Липинського.

II. Проблемна дискусія.

- Що таке громадянсько-національна ідентичність: коли люди усвідомили свою національну приналежність?
- Як реалізується дихотомія нацизму і націоналізму в контексті історичного розвитку націй?
- У чому особливості формування та розвитку української національної ідеї?
- У чому зміст ідейних пошуків українських мислителів початку 20 – х років?
- Які ідейні причини поразки реалізації ідеї української державності в 20- р.р. минулого століття?

Семінар 7. Українська філософія та культура в контексті викликів сучасної доби

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Виклики ХХ століття та українська філософська думка
2. Філософська проблематика в українській художній літературі та публіцистиці ХХ ст.
3. Основні напрями філософських пошуків в незалежній Україні
4. Ідеологія як підґрунтя для виправдання економічних цілей війни в сучасну глобалізовану епоху
5. Авторитарні і тоталітарні держави та питання справедливості: світовий і вітчизняний контекст
6. Схильність авторитарних і тоталітарних режимів до насильства та війни в контексті війни Росії проти України
7. Російсько-українська війна як екоцид української нації: філософський контекст
8. Місце української культури у сучасному глобалізованому світі

II. Проблемна дискусія.

- В чому сутність концепту України як екуменічного інтегратора Європи?
- Охарактеризуйте теорії походження насилля і його появи у вітчизняній історії.
- Чи можуть теорії ненасилля стати етичною альтернативою насиллю?
- Наскільки дієва міжнародна система запобігання військовим конфліктам в сучасну епоху?
- Які ідейні витоки геноциду української нації та його характерні риси?
- Чи може бути дієвим кармічний закон проти ініціаторів військових конфліктів сучасності?
- Які виміри має гріх у категоріях війни?
- Чи може зло бути покараним і якою є винагорода за добро у реаліях сучасної доби?